

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Introduction of a Wapishana-English bilingual education programme: an evaluation of the early stages

Gomes, A.S.

Citation

Gomes, A. S. (2022, February 23). *Introduction of a Wapishana-English bilingual education programme: an evaluation of the early stages*. LOT dissertation series. LOT, Amsterdam.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3276022>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3276022>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting

Dit proefschrift evalueert de invoering van het Wapishana-Engels Tweektalig Onderwijs Programma, dat op dit moment als pilot project loopt in drie Wapishana gemeenschappen in Guyana. De Wapishana wonen in het Noord Arawakse gebied dat de Rio Branco in Brazilië en Rupunui in Guyana omvat. De data voor dit proefschrift bestaat uit bevindingen van de planningsfase van het programma en de eerste zeven maanden van de implementatie, hetgeen alleen een deel is van het volledige programma.

Het eerste hoofdstuk biedt een introductie in de achterstand van Wapishana schoolkinderen in vergelijking met kinderen uit de rest van Guyana. Dit hoofdstuk gaat ook in op de oorzaken, zoals de verschillen tussen de taal en cultuur thuis en op school. De leden van de Wapishana gemeenschap hebben dit probleem en zijn oorzaken zelf vastgesteld en dit heeft hun aangezet tot het vragen om een interventie van de overheid op het gebied van onderwijs. Deze handeling heeft uiteindelijk geleid tot het opzetten van de pilot project dat het onderwerp is van deze studie. Het doel van deze studie is het vaststellen welke werkwijzen geschreven en gesproken tweetalig, intercultureel, en academisch-georiënteerd onderwijs voor tweetalige kinderen bevorderen, met het oog op het verbeteren van de werkwijzen binnen het bovengenoemde programma.

In hoofdstuk 2 wordt de context van deze studie besproken: de locatie, bevolking, een korte beschrijving van de geschiedenis, en de weerslag van de kolonisatie op de Wapishana gemeenschappen, met name de drie dorpen Maruranau, Karaudarnau en Sawariwau, waar de scholen waar het pilot project wordt gehouden zich bevinden. Er wordt een schets gepresenteerd van de culturele aspecten die verdwenen zijn, op dit moment aan het verdwijnen zijn, of die behouden zijn gebleven. De kwesties die van belang zijn voor de ontwikkeling van de Wapishana als volk worden ook besproken. Dit hoofdstuk behandelt ook de kernwaarden van de Wapishana, waarop het taalkundig en cultureel diverse curriculum gebaseerd zou kunnen worden. Als deze informatie gebruikt zou worden, zou het curriculum een formele ruimte bieden waarin de kinderen op een holistische wijze over hun cultureel erfgoed leren.

Hoofdstuk 3 omvat een bredere context en biedt een overzicht van het basis- en middelbaar onderwijs in het land. Er wordt hierbij aandacht geschonken aan de prestaties in vakken als Engels en wiskunde en er wordt ook gekeken naar aanwezigheid, het percentage van leerlingen dat een jaar moet overdoen en het percentage van leerlingen die uitvallen op het basis- of middelbaar onderwijs de afgelopen jaren. De regering heeft herhaaldelijk ingegrepen om effectief onderwijs te bieden aan de verschillende schoolniveaus, zoals het kleuter-, basis, en middelbaar onderwijs. Ondanks dit ingrijpen zijn er nog steeds zorgen over het onder de maat presteren van

kinderen in voornamelijk inheemse gemeenschappen. Gezien het recht om onderwijs in de moedertaal te krijgen zou dit type onderwijs een prioriteit moeten zijn van de overheid voor kinderen die beginnen op school, van wie Engels niet de moedertaal is, en die Engels dus moeten leren als tweede taal. Dit zou kinderen die een inheemse taal spreken meer gelijke kansen bieden in vergelijking tot kinderen die Engels als moedertaal spreken en dit zou inheems-talige kinderen beter laten presteren op school. Wat nodig is om zo'n programma op te zetten is een gespecialiseerde training voor leraren die in dominant-inheemse gemeenschappen lesgeven. Hierna wordt er ingezoomd op de verschillende eerdere pogingen om Wapishana geletterdheid te promoten op de kleuter- en basisschool. De lessen die bij deze pogingen geleerd zijn, zijn van essentieel belang bij de planning van het nieuwe programma. De voorlichtingsbijeenkomsten zijn een belangrijke stap in het doen groeien van bewustzijn met betrekking tot het nut en de baten van een onderwijssysteem dat gebruik maakt van de moedertaal van de kinderen. De reacties van de betrokkenen, zoals de ouders, zijn over het algemeen positief. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een overzicht van de Wapishana orthografie. Dit is van belang voor het onderwijsprogramma dat gebruik maakt van de moedertaal van de kinderen, want de docenten moeten bekend zijn met de orthografische regels van het Wapishana. Zo zouden zij meer zelfvertrouwen hebben in het ontwerpen en presenteren van onderwijsmaterialen aan hun leerlingen.

Hoofdstuk 4 biedt een overzicht van de literatuur over tweetalig onderwijs gericht op cultureel-diverse contexten. Wetenschappers en onderwijzers berichten over succesvolle voorbeelden, maar dit onderwijstype is nog steeds controversieel wat betreft zijn effectiviteit. Men kan verschillende routes kiezen die het beste passen bij de context waar deze toegepast zullen worden. Het gaat hier om de gelijktijdige of achtereenvolgende route van invoering. Gelijktijdig tweetalig onderwijs houdt in dat beide talen vanaf het begin gebruikt worden, terwijl achtereenvolgend tweetalig onderwijs in de moedertaal begint en dan de tweede taal introduceert. Het achtereenvolgende model zou idealiter in cultureel-diverse contexten geïntroduceerd moeten worden, omdat het gebaseerd is op het pedagogische principe dat men van bekend naar onbekend gaat. Desalniettemin wordt de achtereenvolgende aanpak niet vaak gebruikt en daarom kost het meer moeite om zo'n type programma op te zetten. Er is meer onderzoek en training nodig om ervoor te zorgen dat de achtereenvolgende aanpak gemakkelijker kan toegepast worden in elke cultureel- en talig-diverse situatie.

Hoofdstuk 5 beschrijft de kwalitatieve onderzoeksmethodes die in deze studie gebruikt zijn. Een deel van de informatie over de geschiedenis en culturele aspecten van de Wapishana zijn vergaard uit de verhalen van de gemeenschapsoudsten. De informatie over het programma is vergaard uit

cruciale documenten, zoals de lerarenhandboeken, het memorandum van overeenstemming tussen de gemeenschappen en het Ministerie van Onderwijs, de lesmaterialen en verschillende assessmentboekjes. Verdere informatie is vergaard door middel van interviews met prominente leden van de gemeenschappen, onderwijzers en ouders van de pilotscholen. Verder zijn verschillende lessen geobserveerd ter aanvulling op deze informatie. Omdat de onderzoeker ook lid is van de Wapishana gemeenschap en actief deelneemt aan het strijden voor een betere kwaliteit van onderwijs in de gemeenschappen, is dit onderzoek een goed voorbeeld van participatief onderzoek. Om deze reden bespreekt de onderzoeker kennis over de culturele aspecten van de Wapishana met respect voor de heiligheid van deze kennis. Een conceptueel kader voor het afleiden van informatie wordt uiteengezet met behulp van een spinnenwebmodel. Dit laat zien hoe in het inheemse wereldbeeld alles met elkaar verbonden is als een levensweb. Op deze manier is het inheemse onderzoeksparadigma ook in dit proefschrift verwerkt.

In hoofdstuk 6 wordt de vergaarde data gepresenteerd en geëvalueerd. De voorbereidings- en uitvoeringsfasen van het Wapishana tweetalig onderwijsprogramma komen overeen met de essentiële fasen van andere tweetalige programma's. Dit zijn die fasen: (1) het uitvoeren van vooronderzoek; (2) het vergaren van middelen en het opzetten van een netwerk; (3) recruitment en training; (4) het ontwikkelen van een orthografie; (5) het ontwikkelen van een curriculum en onderwijsmaterialen; (6) het ontwikkelen van literatuur; (7) het vastleggen van de vooruitgang van het programma; en (8) het evalueren van het programma. Een andere belangrijke bevinding is dat leraren en ouders het erover eens zijn dat aspecten van de Wapishana cultuur goed zijn opgenomen in het nieuwe curriculum. Dit heeft als resultaat dat het programma naar tevredenheid vorderingen maakt, zoals ook geconcludeerd kan worden uit de toename van het gebruik van talig- en cultureel-relevante materialen door de kinderen. Het programma volgt echter nog wel de gelijktijdige aanpak in plaats van de achtereenvolgende aanpak. Dit is in lijn met het vroege overgangsprogramma, waar kinderen eerst kort alleen in de moedertaal les krijgen, waarna snel de tweede taal geïntroduceerd wordt. Dit wijst erop dat er nadruk wordt gelegd op de tweede taal en dat de moedertaal uiteindelijk vervangen wordt door de tweede taal als instructietaal. Er zijn verschillende onderwerpen voor het verbeteren van de pilot naar voren gekomen: (1) het verbeteren van competentie van leraren in de onderwijstaal/talen; (2) het aanbieden van een degelijke training in de theorie en praktijk van onderwijsmethodes en strategieën; (3) het aannemen van de passende route naar tweetalig onderwijs aan de hand van de specifieke context; (4) het invoeren van ritmische en herhalende patronen als deel van het vroeg introduceren van lezen en schrijven; (5) het behandelen van de verschillen in letter-klank

combinaties tussen de Wapishana en Engelse orthografie; (6) het bieden van het juiste niveau van cognitieve uitdaging om de leerlingen op het gebied van taal en inhoud verder te brengen; (7) het ontwikkelen van een veilige en uitnodigende setting om meer deelname van de leraren en ondersteunend personeel, ouders en de gemeenschap te bevorderen; (8) de opname van gemeenschapsleden, personeel en andere belanghebbenden vanaf het begin; en (9) het in acht nemen van het feit dat tweetalig onderwijs noodzakelijkerwijs intercultureel moet zijn, omdat taalonderwijs een culturele inhoud moet hebben.

Hoofdstuk 7 bevat de conclusies van deze studie. Eerst worden verschillende beperkingen van de studie besproken, bijvoorbeeld, cruciale informatie over de werkwijzen en activiteiten na de onderzoeksperiode zijn niet in deze studie opgenomen. Daarom zou een vervolgstudie van het volledige tweejarige programma van algemeen belang zijn. Verder worden in het hoofdstuk inzichten geboden in een mogelijke bijdrage aan een bredere studie van tweetalig onderwijs en het succes daarvan. Ook worden er aanbevelingen gedaan om het tweetalig onderwijsprogramma te verbeteren. Dit zijn de belangrijkste aanbevelingen: (1) een frequentere en systematischere deelname van de ouders is nodig voor het succes van het programma; (2) het doorgaan met het onderwijzen van culturele aspecten van de Wapishana zou de realisatie bij kinderen bevorderen dat hun cultureel erfgoed gewaardeerd wordt binnen en buiten de school; (3) het doel van het programma zou moeten zijn om een tweede taal aan het gesproken en geschreven repertoire van de kinderen toe te voegen en niet om de ene taal door de andere taal te vervangen; 4. het programma zou de achtereenvolgende aanpak moeten volgen waarin de tweede taal eerst mondeling en daarna pas schriftelijk wordt geïntroduceerd, terwijl de moedertaal de taal van instructie blijft; (5) de lesmaterialen zouden verhalen met herhaalde taalpatronen moeten bevatten; (6) leraren zouden eerst vergelijkbare letter–klank combinaties in het Wapishana en het Engels moeten introduceren en daarna zouden ze de afwijkende letter–klank combinaties los van elkaar moeten aanleren in de twee verschillende talen; (7) zodat leraren effectiever kunnen lezen en lesmaterialen kunnen presenteren in het Wapishana, zouden ze eerst een speciale training in de Wapishana orthografie moeten krijgen voordat ze een andere training zouden krijgen; (8) er zou meer nadruk moeten liggen op rollenspellen en het navertellen van verhalen en ook op het stapsgewijs doornemen van de taken van de leerlingen; en (9) alle leraren waaronder ook de hoofdleraren van de scholen waar het op de moedertaal gebaseerd tweetalig onderwijs geïmplementeerd wordt moeten vanaf het begin betrokken worden bij het opzetten van het programma. Als deze aanbevelingen gevolgd worden, worden de behoeftes van de kinderen, hun ouders en de gemeenschap beter in acht genomen.